

Senterpartiskolen
Senterpartiets studieforbund

Klar for valgkamp 2023!

Tips og ideer til en kreativ valgkamp i fylker og kommuner

Et studiehefte fra **Senterpartiskolen**

Innhold

Før vi begynner	side 2
Tips til studieleder/kursleder: slik kan studiearbeid på valgkampen organiseres	side 3
Klar for valgkamp!	side 4
Lagbygging, samarbeid og kommunikasjon	side 4
Senterpartiets strategi for valgkampen 2023	side 6
Planlegging	side 8
Mediearbeid i valgkampen: Hvorfor og hvordan?	side 9
Sosiale medier	side 13
Debatter og taleteknikk: Hvordan få fram budskapet vårt?	side 15
Tips og råd til en kreativ valgkamp	side 18
Aksjoner under valgkampen	side 24
Annet å huske på	side 26
Planlegging av valgkampen måned for måned	side 27
Lenker	side 33

Tekst og tilrettelegging: Senterpartiets Studieforbund
Forsidefoto: Vestfold Senterparti
Foto der ikke annet er angitt: PXHere, Stockbilder

■ Før vi begynner

Om Klar for valgkamp

Dette heftet inneholder mange tips og råd til planlegging, medie- og kommunikasjonsarbeid, formidling og gjennomføring av valgkampen i praksis. Heftet har også gode tips til tale- og debattteknikk. I tillegg lærer vi om demokratiske prosesser og politiske hovedsaker. Å følge hele valgprosessen fra kandidatene nomineres og til valgdagen er over, gir derfor en unik innsikt i hvordan demokratiet vårt fungerer.

Målgruppe: Tillitsvalgte og medlemmer i Senterpartiet, Senterungdommen og Senterkvinnene som skal delta i valgkampen.

Slik gjør vi det:

Meld inn kurset/studiearbeidet ved å legge inn søknad i [Kursportalen](#).

Ta en titt på godkjent [studieplan](#) før dere begynner.

Kurset/studiearbeidet må ha en varighet på minimum fire timer, hvor fire deltakere er til stede minst 75% av tiden. En studietime defineres som én klokke, inkludert pause. Eksempel: Når et kurs begynner kl 1800 og avsluttes kl 2200, regnes dette som fire studietimer. NB: halve klokke timer blir strøket. Kurset/studiearbeidet kan gjennomføres som en kombinasjon mellom fysiske møter og digitale møter. Deltakerne må da være til stede samtidig i de digitale møtene.

Innmelding og frammøteliste: Innmelding og registrering skal skje i [Kursportalen](#). Det er viktig at frammøteliste registreres snarest mulig etter at kurset/studiearbeidet er avsluttet. Frammøteliste kan **unntaksvis** sendes i brev til: Senterpartiets Studieforbund, Akersgata 51, 0180 OSLO. Etter at frammøtelisten er godkjent og registrert, vil arrangør motta opplæringstilskudd.

Utbetaling av opplæringstilskudd skjer kvartalsvis. Ifølge Voksenopplæringsloven skal opplæringstilskudd utbetales pr godkjent studietime, uavhengig av antall deltagere.

Kursbevis

Alle som gjennomfører studieopplegget (dvs. er til stede på minst 75 % av antall godkjente studietimer) har krav på kursbevis. Kursbeviset kan hentes på <http://www.senterpartiskolen.no/kurs> eller bestilles fra Senterpartiskolen. Ta kontakt på e-post: sps@sp.no

Tips til studieleder/kursleder: slik kan studiearbeidet organiseres gjennom valgkampen

Studieopplegget er fleksibelt, og her følger *noen forslag* til hvordan gjennomføring. Bruk gjerne lenger tid enn de obligatoriske fire timene.

1. samling:

Tema: *Lagbygging, kommunikasjon og planlegging av valgkamp.*

- Hvordan samarbeider vi som et godt lag i valgkampen?
- Hvordan involvere medlemmene, fordele oppgaver og skape god stemning?
- Hvordan involvere ungdom, og hva kan senterungdommen bidra med?
- Hvilke saker skal «på» i valgkampen?
- Sette opp en plan for gjennomføring og aktiviteter i valgkampen.

2. samling:

Tema: *Mediearbeid og bruk av sosiale medier.*

- Generell mediekunnskap: kontakt med lokale medier (aviser, radio, TV)
- Hvordan ta eierskap til saker og gjøre dem interessante for mediene
- Hvordan få på saker, og hvordan skrive gode leserinnlegg
- Effektiv bruk av sosiale medier i valgkampen: hvorfor og hvordan?

3. samling:

Tema: *Organisering av arrangement i valgkampen/forberede standsaksjon.*

Praktisk arbeid med for eksempel:

- Kreativ utforming av stand: hvordan vil vi presentere oss?
- Markedsføring: hvordan selge et politisk budskap.
- Tillatelser/bestemmelser tilknyttet stands, servering, smittevern mm.
- Om materiell, bruk av logo, profilhåndbok for Senterpartiet, kilder for informasjon om saker, brosjyrer om Sp-politikk mm.: se www.senterpartiet.no
- Kunstneriske eller kulturelle innslag for å skape blest, eventuelt øve på dette.

4. samling: *Gjennomføring av arrangementet/standsaksjon*

5. samling: *Evaluering av studiearbeidet på valgkampen.*

I stedet for en tradisjonell studiering, kan det lages et studieopplegg i form av en møterekke.

Det kan settes opp ulike temaer fordelt over flere kvelder. Inviter gjerne innledere/foredragsholdere.

Eksempel:

1. kveld	Tema: Hvordan organiserer vi valgkampen?
2. kveld	Tema: Debatt-teknikk, argumentasjon og retorikk
3. kveld	Politisk hovedsak, m/innledning og diskusjon
4. kveld	Politisk hovedsak, m/Innledning og diskusjon

■ Klar for valgkamp!

Ved kommune- og fylkestingsvalget 2019 ble Senterpartiet landets tredje største parti med 14,4% og 386 350 stemmer. Senterpartiet fikk 138 ordførere og 114 varaordførere. Valgresultatet ga rundt 2 300 by- og kommunestyrerepresentanter, en framgang på 526 representanter fra valget i 2015. Senterpartiet stilte liste i 344 kommuner, i tillegg til at Senterparti-medlemmer sto på felleslister i fire kommuner, og på bygdelister i seks kommuner. Dermed var det kun i to av landets 356 kommunene at Senterpartiet ikke var representert med listekandidater.

Etter stortingsvalget 2021 kom Senterpartiet igjen i regjering, etter to perioder i opposisjon. Derfor blir denne valgkampen annerledes enn valgkampene i 2015 og 2019. Høsten 2022 ble preget av krigen i Ukraina, høye strøm- og drivstoffpriser, generell prisstigning og økende rente. Vi kan ikke forutse hva som skjer i valgåret, men kanskje vil internasjonale forhold påvirke lokalvalgkampen mer enn hva vi er vant til. Meningsmålingene har heller ikke gått veien for Senterpartiet høsten 2022. Det er allikevel verdt å merke seg at det kan være forskjeller i oppslutning lokalt og nasjonalt. Ved kommune- og fylkestingsvalget kan kjente og populære kandidater trekke langt flere velgere enn «dårlige» meningsmålinger nasjonalt skulle tilsi. Dessuten er ikke meningsmålinger det samme som valg. Samtidig vil vi jo gjerne følge med på utviklingen. Da gir nettstedet [Pollofpolls](#) en god oversikt, med beregninger av meningsmålinger fram mot valgdagen. Ellers finnes det mye informasjon på [www.senterpartiet.no](#) og [www.senterpartiskolen.no](#). Følg også med på Senterpartiet i sosiale medier. Så er det selvfølgelig opp til oss hvordan vi legger opp valgkampen, og profilerer Senterpartiet der vi bor. Uansett blir det en spennende valgkamp, hvor den viktigste jobben er å få flest mulig til å stemme på Senterpartiet den 11. september 2023.

■ Lagbygging, samarbeid og kommunikasjon

Valgkamp er lagarbeid og samarbeid, hvor vi legger ned mye energi, tid og krefter. I 2023 er målet å få flest mulig til å velge Senterpartiet i kommuner og fylker. Dette er et stort mål, som krever planmessig jobbing og god struktur i valgkamppararbeidet. Etter nominasjonsmøtene er det derfor viktig at alle støtter opp om de kandidatene som er valgt, med blikket rettet framover mot valgdagen.

Arbeidet i valgkampen fungerer best når vi samarbeider godt, vet hva som forventes og hvordan oppgavene skal gjennomføres. Jobb derfor med lagbygging og samarbeid helt fra starten av, og sørg for god og åpen kommunikasjon. Medlemmene må involveres tidlig. Ta gjerne direkte kontakt med nye medlemmer i lokallaget. Da kan dere både ønske velkommen, og samtidig invitere til å være med i valgkampen.

Godt samarbeid er en nøkkel i all lagbygging. Gode miljøer gir trivsel og trygghet til meningsutvekslinger og engasjement. Det er få som ønsker å bruke tid og krefter i valgkampen, hvis et miljø preges av konflikter og dårlig kommunikasjon. Gode relasjoner knytter sosiale bånd, slik at det blir trivelig å være i lag. Ikke glem at kaffekoppstrategien fungerer like godt internt i Senterpartiet, som på stand og når vi skal verve! Kaffekoppen, et smil og en hyggelig kommentar fremmer trivsel og bygger lag. Inviter til et medlemsmøte tidlig i valgåret, og presenter planene for valgkampen. Det er mange oppgaver som skal løses, både praktisk og teknisk. La folk få komme med innspill og ideer. Spør direkte hva folk har lyst til å bidra med. Hvorfor ikke kombinere dette møtet med noe godt å spise, sosialt samvær, prat og hygge? Kanskje vi kan invitere lokallagene i nabokommunene til felles idémøte? Det er kjekt å bli kjent med nye ansikter, og utveksle tanker og ideer over kommunegrensene. Fylkeslaget kan gjerne koordinere, gjennom regionmøter eller andre samlinger.

Bruk kaffekoppstrategien, og gjør det trivelig å drive valgkamp! Foto: Senterpartiet

■ Senterpartiets strategi for valgkampen 2023

Valgkamp er dugnad og mobilisering, med stor aktivitet over hele landet. De fire siste valgkampene har Senterpartiet vært i opposisjon nasjonalt, med økende oppslutning fra valg til valg. Kamp mot sentralisering, tjenester nær folk og mindre forskjeller, har vært viktige saker for den økte oppslutningen. Senterpartiet var det fremste opposisjonspartiet til den forrige regjeringen, og har vært tydelige på nødvendigheten av å snu utviklingen. I svært mange kommuner og fylker har partiet sittet i posisjon de siste fire årene. Når Senterpartiet nå også sitter i regjering, vil dette trolig påvirke lokalvalget mye. En av våre viktigste oppgaver i valgkampen blir derfor å synliggjøre at Senterpartiet står for det samme nå som i opposisjon, og at vi leverer på dette hver eneste dag. Vi må løfte fram Senterpartiets viktige prosjekter i regjering på en slik måte at både medlemmer og folk flest kjenner oss igjen:

- Trygghet for folk
- Hele Norge
- Nasjonal kontroll

Disse tre, korte setningene må brytes ned og gjøres aktuelle der vi bor. Trygghet for folk i hele Norge betyr for eksempel at brannvesen eller ambulanse kommer når det haster. Nasjonal kontroll kan bety at fellesskapets ressurser ikke blir privatisert. Det vil være avgjørende for valgkampen at lokallag og listekandidater er stolte av politikken til Senterpartiet. Dessuten må vi kunne sakene godt og være trygge, slik at vi kan snakke med andre om vår politikk.

Ved de siste valgene har stadig flere velgere forhåndsstemt. Dette betyr at en større del av valgkampen må skje før sommeren, og med en første topp når forhåndsstemmingen åpner i august. Etter to år med restriksjoner på møteaktivitet, er det mange som føler behov for å treffes. Derfor blir det viktig å være ute og snakke med folk over tid, og ikke bare i innspurten av valgkampen. Her kan vi bruke programarbeidet ved å møte bedrifter, lag og organisasjoner for å lytte til ønsker og få innspill. Vi kan gjennomføre standsaktiviteter, arrangere folkemøter og profilere programmet, eller dele ut kaffe i ferjekø, på togstasjonen, i marka eller andre steder.

Før valgkampen starter for alvor, må vi gjøre en analyse av hvordan ståa er for Senterpartiet i egen kommune. Dette kan hjelpe oss til å gjøre gode valg, som blant annet å velge plassering overfor andre partier. En enkel analyse vil dessuten gi oss ideer til hvordan hovedsakene kan frontes med lokal vri. Det viktigste er uansett å sette søkelys på Senterpartiet, våre saker og kandidater, slik at vi får mest mulig ut av valgkampen. Analysen kan gjøres ved å diskutere følgende spørsmål:

- Hva har skjedd siden sist valg, og hvilke erfaringer gjorde vi oss i valgkampen da?
- Hvem er våre velgere, og hvor bor de? Har vi sett på valgresultatene i de ulike kretsene?
- Hvordan skal vi holde på våre velgere, og samtidig finne nye?
- Hva er våre viktigste politiske saker lokalt, og hvilken utvikling ønsker vi i kommunen vår?
- Hvilke ressurser har vi i medlemmene våre? Kan vi også verve nye medlemmer i valgkampen?

Det kan være lurt å starte med se hvordan velgerne stemte i vår kommune/fylke ved siste valg:
Se [Valgresultat 2019](#) (Valgdirektoratet). Velg «Bytt sted» for å søke etter fylke, kommune og krets.

Norge **Bytt sted**

Tall for hele Norge

Kommunestyrevalg ▾ 2019 ▾

Resultat sist endret 17 oktober 2019 kl. 15:27

Foreløpig opptalte stemmer	100,0%	Endelig opptalte stemmer	100,0%
----------------------------	--------	--------------------------	--------

Valgoppgjør	100,0%
-------------	--------

Partifordeling

Detaljer

Arbeiderpartiet

Høyre

Senterpartiet

Fremskrittspartiet

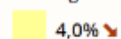
Miljøpartiet De Grønne

Sosialistisk Venstreparti

Kristelig Folkeparti

Venstre

Forklaring

Fra du legger stemmeseddelen i urnen til den blir en del av valgresultatet, skal den gjennom mange kontroller for å sikre at valget er korrekt gjennomført og at valgresultatet er korrekt.

[Les mer om valgprosessen her](#)

Oppsummering

 Stemmeberettigede
4 199 382 Hitil opptalte stemmesedler
2 706 050 Hvorav forhåndsstemmesedler
912 126 Fremtøpeprosent
64,7% Blanke stemmesedler
23 445 Forkastede stemmesedler
4 871[Les mer om tallene bak oppsummeringen](#)

Lokalpolitikken er Senterpartiets utstillingsvindu, og det er dette velgerne legger merke til.

Derfor bør vi diskutere følgende:

- Hva er velgerne opptatt av, og hvilke saker er aktuelle? Hva er viktig for kommunen som helhet, og hvilke saker er viktige i de ulike kretsene?
- Hva har vi fått til, hvor er vi gode i politikken, hvor er vi mindre gode, og hvilke saker kan være konfliktfylte?
- Hvilke utfordringer ser vi? Er det for eksempel politiske samarbeidskoalisjoner lokalt, eller lokale saker som kan skape utfordringer i valgkampen? Tenk gjennom hvilke utfordringer som kan komme opp, og hvordan lokallaget i så fall vil håndtere disse utfordringene.

Planlegging

Ut fra analysen kan vi lage en **enkel plan** for valgkampen, med konkrete mål og aktiviteter. Planen bør si noe ønsket velgeroppslutning, prioriteringer og eierskap til saker. Det må etter hvert legges en mer detaljert plan for aktiviteter slik som antall dager med stands, datoer, bemanning, ulike aksjoner, deltagelse i debatter, folkemøter, arrangementer osv.

I løpet av valgkampen er det mye som skal gjøres, og ofte må ting skje raskt. Det er lurt å være godt

forberedt, og finne en praktisk arbeidsform som passer lokallaget. Organisering og planlegging må starte i god tid. Når og hvor skal vi ha markeringer og arrangementer? Hvilken kunnskap trenger vi, og hvilke behov har vi for kurs og opplæring? Hvem skal være med hvor og når? Hvilke saker skal forberedes og presenteres?

Valg av arbeidsform avhenger dessuten av kandidatene, og hvilken rolle og form disse ønsker for valgkampen. Uansett er det mange måter å organisere valgkampen på. Fylkene har en valgkampleder som koordinerer arbeidet. Lokallaget skal ifølge vedtektene §6, F pkt. 11 velge valgkampleder.

Lokallagsstyret kan gjerne utgjøre valgkamputvalget, eller det kan oppnevnes et eget utvalg. Det er viktig å ha en klar ansvarsdeling, slik at medlemmene blir involvert og aktivitetene blir gjennomført.

I de store lokallagene kan det gjerne opprettes flere forskjellige utvalg, for eksempel et som arbeider med mediehåndtering, et som jobber med standsaksjoner osv. Uansett er det viktig at alt arbeidet blir godt planlagt og koordinert sammen med kandidatene, både i fylket og i lokallagene.

Det er styrets ansvar å styre budsjettet for valgkampen, og se etter mulige inntektskilder. Valgkamp koster penger, selv om mye gjøres på dugnad. Det skal kanskje kjøpes inn både standsutstyr, profileringsartikler og andre ting. Derfor bør økonomi diskuteres så tidlig som mulig i forkant av valgkampen. Se over effekter og utstyr; Må noe fornyes, og hva vil innkjøp av for eksempel et nytt standstelt koste? Er det mulig å spørre om å få sponset lokalmat eller andre ting til stands og aksjoner? Skaff dere oversikt, og fordel ansvaret for å finne ressurser. Sett opp et enkelt budsjett for gjennomføring av valgkampen, slik at pengene kan brukes mest mulig effektivt.

Mediearbeid i valgkampen: Hvorfor og hvordan?

Alt mediearbeid må planlegges i god tid. Sett derfor opp en enkel mediestrategi for gjennomføring av valgkampen. Tenk gjennom følgende, og lag en enkel plan for mediearbeidet:

- Hvilke medier kan vi bruke lokalt?
- Hvem er gode til å skrive, og kan bidra med innlegg?
- Hvordan samkjøre mediearbeidet med kandidatene?
- Er det behov for opplæring i mediearbeid i forbindelse med valgkampen?
- Hvordan kan vi fronte hovedsakene i valgkampen?
- Hvordan vil vi bruke sosiale medier?
- Hvilke typer medier bruker vi til hvilken tid, og til hvilke saker?
- Hvordan bruker vi sosiale medier effektivt og fornuftig?

◆ Lokalaviser og lokal radio og TV

Tidligere var papiraviser, radio og TV de viktigste nyhetsformidlerne. Dette har endret seg med stadig mer bruk av internett og sosiale medier. Samtidig står lokalavisene fremdeles sterkt, og mange husstander har en lokalavis. Derfor når vi mange lesere hvis vi klarer å få inn saker som er interessante for lokale aviser. For å skape interesse og engasjement rundt valget, må de politiske sakene vi ønsker å fronte ha god forankring nær folk. Det er ikke vanskelig å finne lokale vinklinger på Senterpartiets hovedsaker. For eksempel kan saker som sentralisering, beredskap, lokale arbeidsplasser osv. settes på kartet i de fleste fylker og kommuner. Lokale saker bidrar til engasjement og debatt, og også interesse i lokale medier. Det er de konkrete og nære sakene som opptar folk, så bruk muligheten til å presentere Senterpartiets politiske løsninger.

Vis de gode eksemplene på hvordan saker blir håndtert og løst, og bruk den kunnskapen og kompetansen som finnes i lokalpolitikken.

Leserinnlegg og avisdebatter på papir og nett er godt stoff som leses av mange. Vær saklig og korrekt, velg saker med omhu og skriv kort. Vær kritiske til hvordan dere går inn i lokale debatter, og tenk på hvordan sakene kan profileres på best mulig måte. En interessant debatt som er ført av en skarp penn er langt mer spennende lesning enn sverting av andre partier og politikere. Sterke meninger kan selvfølgelig være på sin plass, men humor og vidd gjør seg også godt i spaltene. Ironi og sarkasme bør vi unngå, da dette som oftest fungerer dårlig. Tenk derfor godt gjennom hvordan dere ønsker at folk skal oppfatte Senterpartiet og Senterpartiets politikk når dere skriver, samtidig som det er lov å være kreativ.

◆ Skriv leserbrev

Et leserinnlegg bør være kort og konkret, og gå rett til poenget. Skriv heller flere korte innlegg. Bruk muligheten til å publisere leserinnlegg eller kommentarer på avisens nettsider. Gode digitale innlegg vil ofte få plass i papirutgaven.

Plassen avisene har til rådighet vil bli trangere jo nærmere valget kommer. Vær derfor tidlig ute med å markere lokale Senterpartisaker, og ta eierskapet til saker. Journalister merker seg hvem som er villige til å uttale seg, og dette kan bidra til at journalisten også tar kontakt ved en senere anledning. Send gjerne med et bilde som kan illustrere innlegget ditt, gjerne et bilde av deg selv. Husk at du må ha tillatelse til å bruke bilder som andre har tatt, eller bilder hvor andre personer er motivet.

◆ Å få på saker i mediene

Bruk også lokalradio og NRK sine distriktskontorer når dere vil spre informasjon om saker i valgkampen. Har dere en god sak, så la folk få høre om den, og helst i flere medier. Det er ofte en jobb som må gjøres for å få på saker i mediene, så bruk tid på å få personlige kontakter. Det er lettere å ringe til en journalist og presentere en sak dersom det er etablert kontakt tidligere. Husk å lagre journalistens telefonnummer på mobiltelefonen din. Ring, send e-post og vær aktive overfor de lokale mediene. Det skader ikke å mase litt, og sørge for å bli lagt merke til.

Vær ute i god tid hvis dere har arrangementer, og følg opp kontaktpersoner og journalister på en ordentlig måte. Gi service til journalister og vær ryddige, slik at mediearbeidet fremstår som seriøst og gjennomtenkt. Presenter sakene skriftlig, med punkter eller gjennom et kort resymé. Be gjerne om sitatsjekk etter et intervju, og les gjennom artikkelen på forhånd for å unngå faktafeil og misforståelser. Vær allikevel klar over at avisartikler er innom «desken» etter at journalisten har skrevet artikkelen, og at det kan bli gjort endringer. Ta gjerne kontakt med en av stortingsrepresentantene, dersom en lokal sak kan være av større interesse. Da kan det være lettere å få saken på også i lokale medier.

◆ Bilder

Gode bilder skaper oppmerksomhet, og kan avgjøre om saken når mediene. Hvis dere har invitert presse og ingen journalist dukker opp for å dekke saken, kan dere ta egne bilder og sende inn i etterkant, sammen med navn på personer som kan uttale seg. Et godt mediebilde har tydelige ansikter. Fokuser på hovedpersoner, og at det skal være «liv» i bildet. Bildet bør også ha en interessant bakgrunn som er relevant for saken. Husk å oppgi fotograf. Personer som blir avbildet skal gi sitt samtykke, enten det gjelder tradisjonelle medier eller sosiale medier. Vær også bevisst på opphavsrett til bilder og andre åndsverk. Det er ikke tillatt å bruke bilder som andre har tatt uten først å innhente samtykke. Brudd på opphavsretten er ulovlig, og kan bli dyrt: [Lov om opphavsrett til åndsverk mv. \(åndsverkloven\)](#)

◆ Selg et budskap

Bruk tid på å finne gode og enkle formuleringer, som formidler budskapet enkelt og klart. Tenk også på gode sitater.

◆ Aktualitet

En sak som det ellers kan være å vanskelig å få fokus på, kan gjøres aktuell med et arrangement. Dette kan for eksempel være å arrangere et seminar om eldrepolitikk hvor pressen inviteres.

◆ Pressemelding

Om det ikke fungerer med eget innsalg, kan det være lurt å sende en ferdig skrevet pressemelding. Mange lokalaviser har lite bemanning og få ressurser, og rekker rett og slett ikke over alt. Da setter de ofte pris på å få tilsendt noe som mer eller mindre kan gå rett inn i avisa. En pressemelding må inneholde flere faste kriterier for at den skal være interessant: Tydelig og klar overskrift så folk blir interessert i å lese, en kort og god ingress som presenterer hva saken handler om, gode sitater som er tydelige og frie for vanskelige fremmedord. Noe annet som er viktig å huske på er at teksten utenom sitatene er så «nøytrale» som mulig. Hvis vi skryter uhemma av Senterpartiet i teksten mellom sitatene, så skjønner jo alle at det er vi selv som har skrevet dette. Da blir det ekstra arbeid for journalisten å skrive om. Kjør på med lovord om Senterpartiet i sitatene, men hold mellomteksten nøytral. Husk å legge ved kontaktinfo slik at journalisten kan ta kontakt med deg om de ønsker å følge opp saken ytterligere.

◆ Ta kontakt

En journalist jobber etter faste mønstre, og tar kontakt med dem som vanligvis er villige til å uttale seg. Dette er gjerne folk som journalisten også vet hva står for, og mener. Når du leser en nyhets sak, ring journalisten og fortell om Senterpartiets syn på saken. Kanskje får du en oppfølger til saken dagen etter? Uansett øker sjansen mye for at journalisten ringer deg neste gang.

◆ Når journalisten ringer

- Vær hyggelig og imøtekommende.
- Behold fatningen uansett hva spørsmålet er. Hvis du er usikker: si at du trenger litt tid, men at du ringer tilbake.
- Ikke stol på de påstandene journalisten eventuelt kommer med. Still kontrollspørsmålene hvem, hvor, når, hvilken sammenheng osv. Få mest mulig ut av journalisten.
- Vær oppmerksom på eventuelt konfliktstoff. Det er ikke nødvendig å følge opp alle spørsmål eller saker, noen ganger er det fornuftig å heller avslutte samtalen på en høflig måte.
- Hvis du føler deg usikker: tenk gjennom om du er den rette til å svare, eller om det er andre som heller bør svare.
- Husk sitatsjekk og rett til å endre uttalelser: Dreier det seg om et større personorientert intervju eller en komplisert eller kontroversiell sak, bør man avtale med journalisten før intervjuet starter; Sitater skal leses opp eller gjennomleses, og at du skal ha rett til å endre egne uttalelser.

◆ Tilgjengelighet

Å være tilgjengelig og å skaffe til veie relevant informasjon så raskt som mulig, er to av de største tjenestene man kan gjøre en journalist. Journalister jobber alltid mot klokken, og ingenting gjør bedre inntrykk enn at journalisten raskt får tak i den personen som kan gi relevant informasjon.

◆ Ta vare på mulighetene

Når en journalist ringer og ber om informasjon og kommentarer, betyr dette at redaksjonen har et tomrom å fylle. Vær nøye på å besvare alle henvendelser. Hvis vi er for trege med å svare, vil journalisten ofte kontakte et annet parti, og vi mister muligheten til å profilere oss. Å unngå å besvare henvendelser skaper ikke tillit, og gir et inntrykk av lukkethet. Hvis det ikke er mulig å gi journalisten et svar der og da, avtal heller et tidspunkt for å ringe tilbake. Hvis det ikke er mulig å få gitt en kommentar, vær ærlig på dette. Ta vare på mulighetene, men ikke lov mer enn det er mulig å holde.

◆ Støtt hverandre

Journalistikken dreier seg ofte om drama, konflikter, skurker og ofre. Medieoppslag fokuserer gjerne på personer, og det kan føles ubehagelig å være i «søkelyset». Kanskje saken er kontroversiell, eller kanskje dreier det som en personkonflikt. Kommentarfelter og sosiale medier kan bli belastende for den som står i stormen. Da er det viktig at vi støtter hverandre, og unngår å grave oss ned i negative vinklinger og sure oppstøt i kommentarfeltene. Det er dessuten lov å ta en «timeout», og skjerme seg hvis belastningen føles for stor. Så er det viktig å tenke på at mediasaker blir fort glemt. Bruk heller tid på det som er konstruktivt; planlegg nye saker, tenk framover og gå videre.

■ Sosiale medier

Utnytt de mulighetene som finnes i bruk av sosiale medier. Sørg for god aktivitet i de sosiale mediene dere velger å bruke. Bruk fine bilder og korte videosnutter, ikke skriv altfor lange tekster og del gjerne aktuelt stoff. Sørg for jevnlig oppdateringer, hvis ikke mister folk fort interessen. Velg kanal ut fra hva dere har mulighet til å oppdatere, og la flere enn en person få tilgang til å publisere. Ved å benytte private Facebook-kontoer i tillegg til lokallaget sin egen Facebook-side, er det lettere å nå ut til flere. Derfor kan det være effektivt å legge ut budskap i valgkampen også som privatperson. Bruk gjerne bilder av egne folk i lokallaget, kommunestyrerepresentanter og andre Sp-folk sammen med et budskap i sosiale medier. Vi skal ikke undervurdere effekten av bilder som folk kjenner seg igjen i.

Bilder av folk som vi kjenner lokalt, sammen med et godt budskap skaper interesse. Husk at når du poster noe som privatperson i sosiale medier, gir dette også et bilde av Senterpartiet. Vær oppmerksom på opphavsrett til bilder, og samtykke når du legger ut bilder/video av enkeltpersoner. Det er en god forhåndsregel å spørre folk om det er greit at bildene/videoen legges ut.

Bruk av sosiale medier i valgkampen er effektivt fordi:

- dette gir mulighet til å møte mange velgere samtidig
- sosiale medier er raske og interaktive kanaler, hvor det skjer noe hele tiden
- i sosiale medier er du din egen redaktør, fotograf og skribent
- det gir mulighet til å få tilbakemelding og kommunisere direkte med velgerne
- saker som presenteres i sosiale medier ikke oppfattes som direkte valgkamp av velgerne
- det er lettere å nå gjennom med budskap til folk du kjenner
- det er enkelt og raskt å dele nyheter og meldinger
- det er mulig å være personlig

Lokallaget har redaktøransvar for egen Facebook-side og det som foregår der, så følg godt med. Vær nøye med hvordan dere håndterer debatter og kontroversielle innlegg. Det er viktig å framstå som en seriøs aktør i debatter. Dette gjelder også hvis motdebattantene er useriøse. Innlegg som inneholder sjikane, trusler eller lignende kan rammes av straffeloven, og må alltid tas alvorlig. *Snakk aldri stygt om partifeller, og husk at interne uenigheter skal behandles internt.*

Sosiale medier

Sosiale medier er først og fremst en mulighet, men uvettig bruk kan føre til stor negativ oppmerksomhet, både for den enkelte og for partiet. Tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte skal ha partiets beste for øye også når de henvender seg via sosiale medier. Man bør tilstrebe samme aktsomhet i omtale av personer og politikk gjennom sosiale medier som man ville gjort ansikt til ansikt eller i et debattinnlegg i aviser.

[Senterpartiets etiske retningslinjer, vedtatt av Senterpartiets landsstyre oktober 2022](#)

◆ Verdt å merke seg

- Senterpartiet har etiske retningslinjer som også omfatter bruk av sosiale medier. Dette er regler alle skal sette seg inn, se: [Senterpartiets etiske retningslinjer](#)
- Det du deler som privatperson kan oppfattes som et bilde av Senterpartiet og politikken.
- Aktiviteten på sosiale medier skal være kunnskapsbasert og bidra til saklige debatter.
- Sosiale medier omfattes av flere typer lovgivning - vær spesielt nøye med personvern og opphavsrett.
- Sosiale medier, også såkalte «lukkede grupper» er åpne nettsamfunn hvor alt som publiseres i prinsippet kan deles og leses av alle. Vær kritisk til hvordan ting publiseres. Saker kan lett plukkes opp og publiseres i andre medier, og det er mange eksempler på uheldige saker.
- All aktivitet i sosiale medier må følges opp. Det bør være et par ansvarlige personer som følger med, og som kan moderere, svare opp og eventuelt slette upassende innlegg.
- På www.senterpartiet.no ligger det mye informasjon om hva Senterpartiet står for, og om de sakene partiet går til valg på. Alle lokallag har sin egen nettside med kontaktopplysninger til tillitsvalgte og folkevalgte.

Vær oppmerksomme på at trusselbildet mot politikere ser ut til å øke. Dette gjelder spesielt omfanget av trusler og hatmeldinger i sosiale medier, som er en av konklusjonene i rapporten [Trakassering og trusler mot politikere](#) (Politihøgskolen 2021)

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) sier at de ser en økning når det gjelder trusler og hetsing av politikere. Derfor øker de innsatsen for å forhindre at demokratiet svekkes når politikere ikke lenger vil stille til valg, jfr. [Artikkel NRK 17.09.2022](#)

Dagsavisen 07.09.2022: Hets mot ungdomspolitikere truer demokratiet:

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2022/09/07/hets-mot-ungdomspolitikere-truer-demokratiet/>

Sosiale medier blir dessuten brukt til å spre falske nyheter, myter, påstander og informasjon som er direkte feil. Dette skal vi være spesielt oppmerksomme på i forbindelse med valgkampen. Vær derfor ekstra påpasselig med hva du liker, deler og poster. Hvis du er usikker: ta en faktasjekk, og undersøk kilden. Tenk gjennom om saken er troverdig, og sjekk hvem som står bak. Vær oppmerksom på saker og overskrifter som vekker sterke følelser, og husk at bilder kan lyve. Se sidene til Medietilsynet for informasjon om hvordan desinformasjon og falske nyheter kan avsløres:

<https://medietilsynet.no/mediebildet/slik-avslorer-du-falske-nyheter/> Her er en artikkel fra NRK om hvordan du kan avsløre falske nyheter: https://www.nrk.no/norge/informasjonskrig_-hvordan-beskytte-seg-mot-usannheter-1.15106966

Bruk muligheten til å spre gode Senterparti-nyheter via Facebook og andre sosiale nettsteder. Slik kan informasjonen spres til flere, og derved gi bedre informasjon om Senterpartiets politikk. Gode bilder og små videsnutter øker interessen og oppmerksomheten.

Mer stoff om medier, både tradisjonelle og sosiale finnes på www.senterpartiskolen.no

■ Debatter og taleteknikk: Hvordan få fram budskapet vårt?

Kampen om oppmerksomhet på vintersaker blir tøff fram mot valget, derfor må vi orientere oss godt i det politiske landskapet. Hvilke saker skal vi markere eierskapet til, og hvilke saker er mindre viktige for oss? Vi skal også vurdere de debattene vi går inn i, og tenke over hvilke debatter vi kan la være å delta i. Det er viktig å ha et godt faktagrunnlag, slik at vi er trygge på Senterpartiets politikk og konkrete løsninger i ulike saker. Vi har programmet i hodet, og politikken i hjertet.

Budskapet og politikken skal være gjenkjennelig, og gjentas over tid for å profilere våre politiske saker og politiske løsninger. Vi skal snakke om Senterpartiet, våre saker, forslag og løsninger – og ikke om de andre partiene. Da må vi finslipe argumentene våre, og være i stand til å gi gode svar når vi blir utfordret. Det er lett å bli defensiv hvis vi slipper opp for argumenter, eller når vi blir utfordret på saker eller temaer vi er usikre på. Hvis vi skal gjøre det godt i en debatt, må vi være godt forberedt og ha satt oss inn i de sakene som skal diskuteres. Et godt og saklig grunnlag gir trygghet i debatten. Forberedelsene må nødvendigvis ta litt tid, og denne tida må vi bruke godt. Husk at det er de gode argumentene som er vinnere i en debatt.

◆ Grunnleggende taleteknikk

- Snakk tydelig, og ikke for fort. Bruk et enkelt og forståelig språk uten lange utgreiinger og fremmedord.
- Ta små pauser når du presenterer innlegget ditt, og la stemmen din flyte naturlig slik at du unngår kjedelig, monoton framføring.
- Noen leser opp et innlegg, andre bruker stikkord, og noen bruker ikke manus i det hele tatt. Her er folk forskjellige. Du må finne din egen form, men husk at det du fremfører for publikum må være levende. Stakkato opplesning fra et manus er ingen vinner.
- Tren på innlegget ditt, øvelse gjør mester. Hold tilmålt taletid, og vis respekt for møteleder, tilhørere og andre talere. Vær disiplinert, og sjekk hvor lang tid innlegget ditt tar.
- Vi har aldri ubegrenset tid til å tale. Ofte har vi kanskje bare tre minutter når vi skal formidle en sak vi brenner for. Bruk tida godt, og vær forberedt slik at du faktisk rekker å formidle hovedsaken i innlegget ditt. Tre minutter er tre minutter, og ikke fem!
- Et innlegg kan bygges opp med en kort introduksjon (hva saken gjelder), et hovedbudskap (selve saken) og en avslutning (f.eks. forslag til løsning).
- Hold deg til temaet, og vær så konsis som mulig.
- Bli venn med mikrofonen. Det er nesten alltid noen hørselshemmede i en forsamling. Si aldri «jammen jeg snakker så høyt....» Det hjelper nemlig ikke for den som trenger teleslynge. Bruk mikrofon.
- Finn kontakten med publikum. Løft hodet, se på de du snakker til, og beveg blikket. Ikke se ned, rot i papirene dine eller se i veggen.
- Pust med magen, og pust rolig. Å trekke pusten rolig et par ganger før du starter roer nervene, og gir deg luft til stemmen.
- Å være nervøs foran et innlegg eller en debatt, er helt naturlig. Dette går over med trening, og jo mer du øver og prøver deg, jo mindre nervøs blir du.
- Vi skal legge følelser i en tale, men aldri irritasjon eller sinne. Ikke la deg provosere, vær høflig og balansert. Å være engasjert er ikke det samme som å være hissig.
- Vis respekt for andre talere. Å ha en «ovenfra og nedad-holdning» til motdebattanter eller andre talere er ikke akseptabelt. Vi må gjerne være uenige, men bruk av hersketeknikker, karakteristikker eller hissig omtale gagnar verken deg som taler eller budskapet du framfører.
- Bruk gjerne lun humor, men unngå å sette ting på spissen. Det er ikke alt som blir forstått, og da mister innlegget den kraften og snerten som du kanskje hadde tenkt deg. Plattheter, ironi og tøys hører ikke hjemme i et politisk innlegg.

- En god taler beregner sitt publikum. Forsøk å rette inn budskapet mot målgruppen, slik at du når fram til de du skal tale til.
- Du skal vite hva du snakker om, og derfor må du forberede deg godt. Unngå temaer eller emner du ikke har kunnskap om. Vær heller ydmyk, og si at dette har du ikke nok greie på.
- Når du får spørsmål, skal du svare så godt du kan. Klarer du ikke å svare, så er dette helt greit så lenge du sier fra: «Takk for et godt spørsmål, men dette klarer jeg dessverre ikke å svare opp akkurat nå». Om mulig si at du sjekker, og kommer tilbake med et svar senere. Da må du imidlertid huske å svare.
- Hvis du føler at «nå sa jeg noe dumt», så ikke fortvil. Folk flest har ikke så lang hukommelse, og slikt er fort glemt.

◆ Praktiske og strategiske tips og råd til deg som skal delta i debatter

(Kilde: [Senterungdommen](#))

- *Praktisk organisering:* hvor og når skal debatten være? Vær på plass i god tid.
- *Debattregler:* lengde på innlegg, struktur på debatten og andre regler blir ofte sendt ut på forhånd. Hvis dette ikke er utsendt, spør arrangøren om hva som gjelder.
- *Tema:* temaet blir ofte gjort kjent på forhånd, så her er det viktig å forberede tydelige budskap. Tenk over at ting også kan dukke opp i debatten, og at andre partier kan løfte inn saker – kanskje på temaer som du selv vil ta opp. I åpningsinnlegget ditt har du en god mulighet til å skape diskusjon rundt egne temaer.
- *Strategi:* Hva er ditt viktigste budskap? Hvem tror du vil angripe deg, hvordan og på hvilke temaer/saker? Hvem er den eller de viktigste konkurrentene i debatten? Legg en plan!
- *Øvelse gjør mester:* Øv deg på å lese åpningsinnlegg og argumenter høyt, og bruk folk rundt deg. Be om å få motstand på argumentene dine, slik at du kan trene deg i argumentasjon på forhånd. Sørg for at du har god kunnskap om tema og saker, og les deg opp på forhånd.
- *På debattdagen:* Førsteintrykk er viktig. Vær blid, hyggelig og høflig.
- *Støttespillere:* sørg for at du har med deg støttespillere, som kan få i gang applaus og nikke bekræftende fra salen. Du kan også be om tekstmeldinger fra dine støttespillere i salen underveis, men da må telefonen være på lydløs og sjekkes på en diskret måte.
- *Skoledebatter:* her må lokallaget støtte debattantene på best mulig måte. Skoledebattene er utrolig viktige, og gir en god plattform for å vise fram både Senterpartipolitikken og ungdomskandidatene våre.
- *Spørsmål fra salen* er ikke uvanlig, og det er umulig å være forberedt på alt du kan få spørsmål om. Hvis du er usikker, er det bedre å si at du ikke vet svaret enn å komme med noe som ikke medfører riktighet. Det er ikke mulig å ha svar på alt.
- *Stol på deg selv,* din egen lokalkunnskap og Senterpartiets politiske løsninger. Vær frimodig i debatten, og by på deg sjøl.
- *Senterpartiet er i posisjon* i mange kommuner og i flere fylker, og sitter også i regjering. Dette gjør at utgangspunktet for mange debatter vil ta utgangspunkt i nettopp dette. Samtidig kjenner vi best vår egen kommune/eget fylket, vi kjenner saker, lokal samfunnsdebatt, konfliktlinjer og politiske konkurrenter.

- *Snakk enkelt, så folk forstår!* Snakk som til naboer og venner, bruk enkle ord, begreper og språklige bilder som gjør det lett å forstå hva du mener. En spade er en spade, unngå fjerne formuleringer og fremmedord. Bruk gode, kortfattede eksempler for å levendegjøre et poeng eller to. Lettlest om Senterpartiet: <https://www.senterpartiet.no/politikk/lettlest>
- *Legg dine egne premisser for debatten, og ta eierskap:* Andre vil prøve å legge premissene for oss, og kanskje kalle oss for både det ene og det andre. Ikke gå i fella, men vær selvsikker og hold deg til Senterpartiets politiske løsninger.
- *Sett deg godt inn i Senterpartiets program og politikk:* Stortingsprogrammet gir rammene og de store linjene i politikken. Stortingsprogrammet, Hurdalsplattformen og annen vedtatt politikk finner du her: [Politikken vår](#)
- *Bruk lokallaget og fylkeslaget* for hjelp og støtte, og hvis det er noe du lurer i forbindelse med en debatt.

Her er noen flere tips til deg som skal i debatt: «15 tips til deg som vil vinne debatten», artikkel i Agenda Magasin 23.10.15: <https://agendamagasin.no/artikler/15-tips-ga-seirende-debatt/>

■ Tips og råd til en kreativ valgkamp

◆ Standen: pliktløp eller mulighet?

Senterpartiet er matpartiet! Fra valgkampåpning 2017 Foto: Senterpartiet

Alle partier har standsaksjoner i valgkampen, og dette er en god måte å vise seg fram på. De fleste har et forhold til å skulle «stå på stand». Standsaksjoner handler om å selge et politisk budskap, og fortelle om partiet og politikken. Som mennesker er vi veldig forskjellige. Noen er fødte selgere, mens andre er ukomfortable med å skulle selge et budskap. Ingen skal føle seg tvunget til å delta på en standsaksjon, og det trengs også folk til andre oppgaver. Standen skal klargjøres og ryddes etter bruk, og kanskje skal vi steke vafler og lage kaffe. Her er det oppgaver for alle. For å gjøre det mer attraktivt å stå på stand, tenk gjennom hvem som skal stå sammen, hvor de skal stå og hvor lenge standen skal være bemannet.

◆ Standskultur

Vær åpne og ta folk alvorlig, opptre hyggelig og profesjonelt, vær imøtekommende og blid overfor alle. Bruk humor hvis folk vil «krangle», og vis at det er takhøyde og romslighet i partiet. Gå inn i diskusjoner med et åpent sinn, med saklige argumenter og uten for mye temperatur. Husk at du er en selger, og at standen er arena for markedsføring av politikken. Når standen er hyggelig og bemannet med blide ansikter, får også folk lyst til å stoppe og slå av en prat. Det er vel så viktig å lytte, som å snakke. Lytt til det folk har på hjertet, og legg heller en strategi for hvordan dere møter folk som bare kommer for å oppta standen. Kan én ha ansvar for å ta med personen og sette seg ned og diskutere, slik at andre slipper til?

Standsaksjoner bør planlegges godt, og de som stiller som listekandidater må involveres på forhånd. Kandidatene har her en god mulighet for å profilere seg, og snakke med velgerne. Avtal derfor med kandidatene i god tid når standsaksjoner skal planlegges. Det er også lurt å samle alle som skal stå på stand i god tid for en gjennomgang, og gi en kort innføring i hva som forventes. Hvorfor ikke invitere til et medlemsmøte i god tid på forhånd, med opplæring i hvordan vi kan selge det politiske budskapet vårt?

◆ Klær, effekter og informasjonsmaterieil

De som bemanner standen, bør ha t-skjorter/jakker med Senterpartilogo. Dette må lokallaget skaffe i god tid, eventuelt høre med folk på forhånd om de har slike klær. Det er viktig at klær, effekter og utstyr har riktig logo. Gamle, slitne t-skjorter med utgått logo er ikke så god reklame i valgkampen.

Husk at standen er Senterpartiets ansikt utad, så pass på at den er ren, ryddig og innbyende. Bruk blomster, farger, plakater, fruktfat, ting fra naturen, lokalmat og lignende for å gjøre det trivelig. Det er bare fantasien som begrenser, så vær kreative. Sørg også for å ha Senterpartiets valgprogram tilgjengelig, for å kunne svare opp spørsmål på best mulig måte.

Foto:
Senterpartiet

◆ Servering og lokalmat

Senterpartiet er matpartiet, og partiet som er *nær folk*. Så hvorfor ikke leve som vi lærer, og servere lokalmat på standen? Flatbrød, rømme og spekemat, eller en [sunn, grønn suppe](#) er topp. Lokalproduserte, ferske egg kan deles ut sammen med en liten brosjyre. Eller vi kan by på kaffe og vafler, med syltetøy fra lokalprodusert frukt og bær. Hva med å servere en [grønn smoothie](#)? Mulighetene er mange, og her er det bare fantasien som begrenser. Ta gjerne en titt på [Matprat.no](#) for ideer til grønn og sunn mat som kan serveres på stand.

Vi kan dele ut Senterparti-epler og Senterparti-gulrøtter; norske epler eller knaskerøtter med Senterpartiets logo på, sammen med informasjon og valgprogram. Del ut smaksprøver sammen brosjyre om Senterpartiets matpolitikk. Lag kjeks i firkløverformer, og by på «Senterpartikjeks» sammen med en god kopp kaffe. Bak langpannekake med Senterpartiets logo og kløverdekor. Planlegg i god tid, slik at vi har folk som kan påta seg dette arbeidet i forkant av standsaksjonen. Kreative standsideer med mat gir også gode bilder. Husk på «kjøkkenhygiene» på standen hvis det skal serveres mat. Vær oppmerksom på regler for servering og kravene til smittevern, ta kontakt med Mattilsynet for nærmere informasjon. Matglede er viktig for folkehelse, skriver Kathrine Kleveland i denne kronikken:

<https://www.nationen.no/motkultur/kronikk/matglede-viktig-for-folkehelse/>

Pynting av kake til valgkampen i Finnmark 2019. Foto: Senterpartiet

◆ Vær kreative

Få folk til å bli nysgjerrig på Senterpartiet og gjør gjerne noe folk ikke forventer. Bruk dette til å sette fokus på politiske saker. Standen må som tidligere nevnt være hyggelig og innbydende, slik at folk får lyst til å komme bort. Kanskje kan dere gi bort stiklinger og småplanter på standen, og snakke om sjølberging, matsikkerhet og kortreist mat? Noen lokallag har tradisjon med å gi bort granplanter på standen sin. Lag en liten merkelapp til hver granplante, hvor det for eksempel kan stå:

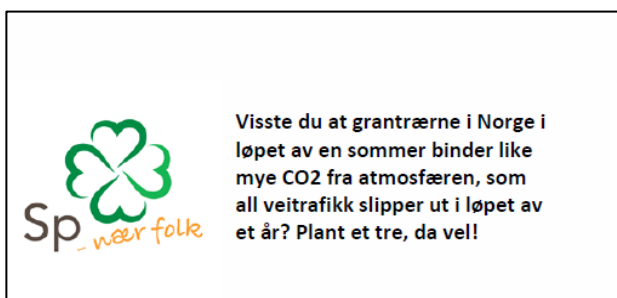

Foto: Oppland Senterparti

◆ Forslag til andre aktiviteter på stand

Senterpartiquiz

En morsom aktivitet med politisk innhold. Husk å ha lette spørsmål om lokale og gode Senterpartisaker. Ha gjerne en liten premie på lur.

Tippe vekta på -konkurranse

Her kan vi ha en stein, bilde av et husdyr, erter i et glass – eller noe annet folk kan tippe eller gjette på. Lag gjerne en konkurranse av dette, med trekning av premie.

Natursti

Send barn og voksne rundt på en kort natursti med spørsmål for små og store, gjerne også noen lokalpolitiske spørsmål knyttet til natur og miljø.

Foto: Senterpartiet

Aktiviteter for barn

Gode aktiviteter for barn bidrar ofte til at de voksne også stående på standen. Eksempler er erteposekasting, bowling og pilkast. Små konkurranser og premier er populært. Ta med en lekejernbane i tre, og snakk om samferdsel.

Husdyr på standen

Dyr trekker også folk til en stand, og det er ikke ulovlig å ha med seg ei høne eller to for å vise hvor egget kommer fra. Det er allikevel regler som vi må sette oss inn i, se

[Mattilsynet](#)

Hvis vi har med dyr eller fugler i tilknytning til en stand, er det viktig å tenke nøye gjennom hygienetiltak, særlig hvis vi også har matservering. Husk å ivareta god dyrevelferd gjennom mat, vann, skygge og ro i løpet av dagen. Når dyr eller fugler er med på stand, skal disse ivaretas av en kyndig og ansvarlig person.

Løpeseddelaksjon på standen

Har lokallaget en viktig sak å sette på dagsorden? Kan vi koble hovedsaksområdene til aktuelle saker i nærmiljøet? Finnes det saker i programmet som kan egne seg for en løpeseddelaksjon? Lag enkle løpesedler på A4-ark, del de i to og del ut. Finn gode vinklinger på hovedsaksområdene, og plukk ut enkeltsaker som folk er opptatt av lokalt. Del ut på standen, og få gjerne i gang en dialog om problemstillinger som folk er opptatt av.

Kvelds- eller nattstand

På mange kjøpesentre er det en gang iblant nattåpent hvor vi kan servere kaffe til dem som begynner å bli trøtte. Dette passer også på kvelder hvor det er mye folk ute, for eksempel ved ulike kveldsarrangementer. Arranger nattstand, og del ut pølser og en liten brosjyre til sultne folk som er på vei hjem fra byen. Dette gjorde Oppland Senterungdom i Lillehammer under en tidligere valgkamp, hvor de lagde i stand en bildevegg og hadde med kamera:

<https://www.facebook.com/249769121788521/posts/1400253790073376/>

Friluftstand

I alle kommuner finnes det utfartssteder og turmål, som ofte har mye besøk. Her er det mulig å rigge seg til med kaffe, saft og litt enkel servering til turgåere. Kanskje også dele ut en brosjyre, hvor temaet er fysisk aktivitet og naturopplevelser - som et gode for folkehelsa? Dette er en viktig, politisk sak som er aktuell i alle kommuner og fylker, men som vi sjelden hører noe om i valgkampen.

Stands i forbindelse med andre arrangementer, festivaler og lignende

I valgkampen blir politiske partier ofte invitert til ulike arrangementer, møter, bygdedager og festivaler. Her er det gode muligheter for å komme i kontakt med velgerne, og vise fram politiske løsninger. Bruk muligheten til å takke ja og delta, hvis dere blir invitert.

Kollektivaksjon

Å bli servert kaffe og litt kaffemat på togperrongen er en hyggelig start på dagen. Del samtidig ut en løpeseddel som informerer om Senterpartiet sin politikk for kollektivtransporten. Det blir kanskje ikke den helt store muligheten for politiske diskusjoner, men dette er god synliggjøring og blir lagt merke til.

La pendlerne starte dagen med kaffe servert av blide folk fra Senterpartiet! Her representert ved stortingsrepresentant Kathrine Kleveland.

Foto: Ragne B. Lysaker, Senterpartiet

◆ Folkemøter, appeller og debatter

Valgkamp er tida for politiske møter, folkemøter, debattmøter og andre aktiviteter.

Kanskje er tida også inne for saker som opptar lokalsamfunnet? Eller dere kan ta opp politiske temaer som flere enn oss er opptatt av. Inviter gjerne «gjesteforelesere» til de ulike temaene.

Det er kanskje aktuelt å invitere inn andre organisasjoner, slik at det blir meningsbrytninger. Da kan diskusjonsmøter ikke bare gi mer innsikt og kunnskap i sakene, men også bidra til forbedring i retorikk og argumentasjon.

■ Aksjoner under valgkampen

◆ Oppfordre folk til å bruke stemmeretten

Ved begge de to siste kommune- og fylkestingsvalgene (2015 og 2019) har valgdeltakelsen ligget rundt 60%. Helt siden valget i 1983 har valgdeltakelsen vært under 70% i lokalvalgene. [Kilde: SNL](#) Det er riktignok flere velgere som stemmer ved stortingsvalg, men lav oppslutning om lokalvalgene er en demokratisk utfordring. Det er lokalt folk lever livene sine, og kommunen har ansvar for sine innbyggere fra vugge til grav. De vedtakene som fattes i kommunestyret, har betydning for hver og en av oss. Derfor er lokalvalgene viktige, og kanskje vi kan gjennomføre en aksjon for få flere til å bruke stemmeretten sin? En slik aksjon kan gjennomføres i sosiale medier, eller kan være tema for et folkemøte. Kanskje vi kan få med oss de andre partiene, og gi en tverrpolitisk oppfordring til å bruke stemmeretten, og gå til valgurnene?

◆ Dørbank-aksjon

Hva med en aksjon i nærmiljøet, og banke på dører? Spør gjerne hva folk er opptatt av, og lytt forslag og synspunkter. Mange liker å bli spurt, og få komme til orde med det har på hjertet. Benytt samtidig anledningen til å dele ut valginformasjon.

Foto: Oppland Senterparti.

◆ Aksjon på Facebook eller andre sosiale medier

Sosiale medier som Facebook gir gode muligheter for å profilere saker og politiske løsninger. Legg en slagplan for hvordan dere vil presentere valgprogrammet på en enkel måte i små «drypp». Lag korte innlegg hvor dere presenterer en og en sak. Bruk gode bilder, og legg gjerne saker fram til diskusjon. Det går også an å lage annonsekampanjer på Facebook. [Se tips og råd til annonsering på Facebook her.](#) Vær bevisst på opphavsretten til bilder og andre åndsverk. Husk også på redaktøransvaret, og at debatter skal følges opp og modereres.

◆ Kulturarrangementer

Kulturarrangementer under valgkampen kan være en måte å løfte kulturpolitikken på lokalt. Kanskje har dere folk i lokallaget som kan bidra med kulturelle innslag? Sang, musikk, dans, revynummer, framvisning av tradisjonshåndverk, utstillinger av ulike slag: her er det mange muligheter.

◆ Markering av FNs internasjonale miljødag

Hvert år er Senterbevegelsen med på å markere FNs internasjonale miljødag. Denne dagen ble innstiftet i 1972 for å øke bevisstheten omkring miljøspørsmål. UN Environment, som er FNs miljøprogram står for markering av dagen i samarbeid med et land hvert år. Det er FN som setter temaet for markeringen. Senterpartiets Studieforbund har koordinert markering av verdens miljødag lokalt på vegne av Senterbevegelsen i mer enn 30 år. Mange lokallag markerer dagen med standsaksjon, salg av stiklinger, utlodning til inntekt for solidaritetsarbeid med mer. Dette er en fin anledning til å vise fram Senterpartiets miljø- og solidaritetspolitikk i valgkampen.

◆ Miljøaksjon

Vi får stadige påminninger om plast og annet søppel som forurenses vann og jord. Kanskje vi kan arrangere en miljøaksjon i valgkampen, og plukke søppel i nærmiljøet? Sørg for mediedekning gjennom sosiale medier, følg opp med et leserinnlegg i avisen, ta bilder og snakk med journalister. Sørg for å vise fram Senterpartiets miljøpolitikk samtidig.

◆ Postkasse-aksjon

Hva rører seg i kommunen, og hva er folk opptatt av? Dere kan helt sikkert finne saker som opptar de som bor i de ulike delene av kommunen. Ta en utsjekk på hvilke utfordringer som finnes i de ulike delene av kommunen, og lag tilpassede løpesedler som presenterer Senterpartiets politiske løsning på de utfordringene folk er opptatt av. Husk at Senterpartiet skal være nær folk, spesielt i egen kommune. Hvis dere vil legge informasjon i alle postkasser, del kommunen i roder og engasjer medlemmene til å dele ut informasjon i sitt nærområde. Lag en liten stafett eller konkurranse. For eksempel kan den som går flest skritt i forbindelse med aksjonen kan få en liten premie.

■ Annet å huske på

◆ Levering av listeforslag

Fristen for å levere listeforslag er 31. mars 2023 klokken 1200. Det er flere krav som må oppfylles for at et listeforslag kan godkjennes. Valgdirektoratet har derfor laget maler for innlevering av listeforslag til kommunestyre- og fylkestingsvalget 2023. Det er ikke krav om at listestiller benytter malene, men disse gjør det enkelt å oppfylle valglovens krav til listeforslag. For mer informasjon, og for å hente maler se [Valgdirektoratet](#).

Spørsmål om levering av listeforslag kan rettes til kommunen/fylkeskommunen.

Senterpartiets ansikt utad: logo og grafisk profil

Kløverlogoen er partiets ansikt utad, enten det gjelder hovedorganisasjon, fylkeslag eller lokallaget. Logo og profil har dessuten egen fargepalett, og det er laget ulike tekstversjoner (norsk, samisk, engelsk) av Senterpartiet sin hovedlogo. Gammel logo og profil **skal ikke** brukes. Det er viktig at Senterpartiet framstår helhetlig, og at alle organisasjonsledd bruker logo og profil på riktig måte. Det er laget en egen profilhåndbok som viser hvordan logo, farger osv. skal brukes. Her kan også logoer hentes. Se: [Senterpartiets profilportal](#)

Gammel logo, skal ikke brukes

Vær nøye med å bruke riktig logo og profil – husk at dette er Senterpartiets ansikt utad.

◆ Utsending av e-post til medlemmene

Bruk alltid blindkopi-feltet ved utsending av e-post til medlemmer: Medlemskap i politiske partier er sensitive personopplysninger på nivå med helseopplysninger. Når alle kan se e-postadressene i en utsending, er dette å betrakte som en åpen medlemsliste. Dette er et alvorlig brudd på **personopplysningsloven** (GDPR), og kan medføre sanksjoner fra Datatilsynet. E-postadresser til alle medlemmer skal skjermes, bruk derfor blindkopi-feltet eller send ut e-post fra medlemssystemet (Mine grupper). **Innkalling av alle medlemmer til digitale møter/Teams-møter:** Vi skal **IKKE** sende Teamsinvitasjoner eller kalenderinvitasjoner når målgruppen er alle medlemmer, fordi e-postadressene også da vil ligge åpent og synlig for alle. Kopier heller teksten med Teams-lenken, lim denne inn i en vanlig e-post og send som blindkopi. **NB:** Dersom målgruppen er folkevalgte eller tillitsvalgte, kan både e-post og Teams-/kalenderinvitasjoner sendes direkte, da disse vervene er offentlig informasjon som ligger på nettsiden.

Planlegging av valgkampen måned for måned

◆ Ved årsskiftet

Lokallagene vil få tilbud om å kjøpe utstyr og materiell fra Senterpartiets nettbutikk til valgkampen. Det er viktig å følge godt med på utsendt informasjon, og **merke seg fristen i februar for bestilling av valgkampmateriell.**

◆ Januar/februar

Oppstart av studiearbeid/studiering og forberedelse til valgkamp

Sett gjerne i gang med studiearbeid og forberedelser til valgkampen i januar/februar. Sett en dato for å komme i gang med studiearbeidet. Husk at dette må kunngjøres, gjerne på fylkeslagets og lokallagets nettsider, i sosiale medier, og som SMS/e-post til medlemmene.

Det enkleste er å organisere studiearbeidet i en studiering. Dette er en enkel, demokratisk og fleksibel arbeidsform. Her møtes en gruppe flere ganger over en bestemt periode. Studieringen har ikke lærer, men en gruppeleder som legger til rette for diskusjon og erfaringsutveksling.

En studiering kan godt kombineres med annen møtevirksomhet. Studiearbeid i valgkampen kan dessuten gjennomføres som møter i kommuneråd og i kommunestyregruppa. Dette kan kombineres med at studieringen har sine egne samlinger. Studiearbeidet kan legges inn før eller etter styremøter, som en egen aktivitet på minst en hel klokke. OBS! Selve styremøtet **kan ikke** registreres som studiearbeid.

Studiearbeidet kan også være en kombinasjon av digitale og fysiske samlinger. Se www.senterpartiskolen.no for mer informasjon.

Hvis lokallaget ønsker å ha et større arrangement under valgkampen, må dette planlegges godt. Bestilling av møterom, invitasjoner til gjester, kontakt med medier og lignende må skje i god tid. Ta gjerne kontakt med fylkeslaget hvis det er behov for koordinering, og lag en plan for gjennomføring.

Det første planleggingsmøtet bør være så tidlig som mulig.

Da bør dere diskutere

- Lagbygging, samarbeid og kommunikasjon
- Arbeidsformer
- Mediearbeid og bruk av sosiale medier
- Valgkampstrategi
- Aktivitetsnivå og hvilke ressurser dere har til rådighet

◆ Mars

Landsmøte

16-19 mars 2023 avholder Senterpartiet sitt landsmøte i Trondheim. Dette kan vi markere lokalt. Hva med en løpeseddelaksjon eller Facebook-aksjon på en eller flere politiske saker, som er viktige for Senterpartiet? Hvis det er folk fra lokallaget til stede på landsmøtet, kan dette være interessant for lokalavisa eller andre lokale medier. Delegatene kan bruke sosiale medier, og legge ut smått og stort fra landsmøtet, gjerne med en lokal vri.

Foto: Senterpartiet

Er noen av landsmøtesakene aktuelle lokalt? I så fall: Kan saken synliggjøres, og har vi gode eksempler på gjennomført politikk i vår kommune/fylke? Bruk litt tid på å oppdatere dere på Senterpartiets vedtatte stortingsvalgprogram og verdigrunnlag. I valgkampen må vi ha kunnskap om de sakene og verdiene Senterpartiet står for, og ikke bare våre egne, lokale politiske saker.

Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2021–2025

<https://www.senterpartiet.no/politikk/vedtatt-politikk/program/program>

NB: Frist for innlevering av listeforslag er 31.mars kl 1200.

◆ April

I 2023 faller Palmesøndag på 2.april, og 2. påskedag er 10. april. Hva med en liten valgkampaksjon blant påsketuristene med Senterparti-quiz, kaffe og påskegodt?

◆ Mai

Nytt planleggingsmøte

Før sommeren starter for alvor, må vi planlegge valgkampen nærmere. Er det spesielle festivaler, bygdedager eller arrangementer utover sommeren hvor Senterpartiet bør delta? Hvem tar eventuelt ansvar for dette? Det må ikke nødvendigvis være en stand på et festivalområde, men at noen er til stede og kanskje deler ut brosjyrer og snakker med folk. Hvem stiller til debatt og diskusjon på hvilke temaer, hvis det kommer invitasjoner til møter? Hvem har kompetanse på ulike saksområder? Hvordan følger lokallaget opp senterungdommer som skal i skoledebatt, eller delta på andre arrangementer? Dette er spørsmål som det er lurt å ta stilling til i god tid. Da blir det blir det enklere å planlegge deltagelse og aktivitet både for lokallaget og for den enkelte. Sommer er ofte agurktid, og det er muligheter for å få god spalteplass disse månedene. Diskuter derfor hvordan dere best kan organisere mediesommeren. Benytt mulighetene, og avklar med kandidatene hvilke saker som skal løftes i løpet av sommeren, og når det passer det best.

Lag en enkel oversikt over saker dere ønsker å spille ut, hvilke budskap dere ønsker å formidle, hvorfor akkurat den saken/de sakene er viktig, hvor saken eller sakene skal spilles ut, når utspill skal skje og hvem som skal profilere saken.

Vaktliste: under valgkampen bør lokallaget være tilgjengelig også i sommerferien. Lag en enkel oversikt over hvem som kan svare opp medier i ferien, og hvem som håndterer sosiale medier og legge ut informasjon også i løpet av ferien. Når det gjelder distribusjon av valgkampmateriell, varierer dette fra fylke til fylke. Følg med på den informasjonen som blir gitt fra fylkeskontoret.

Synliggjøring av Senterpartiets politikk

Vær kreative i valgkampen, og prøv å synliggjøre gode eksempler på Senterpartiets politiske løsninger. Bruk lokale innfallsvinkler, slik at sakene blir relevante.

◆ Juni

FN sin internasjonale miljødag

5. juni er FN sin internasjonale miljødag, som ble innstiftet av FN etter miljøvernkonferansen i Stockholm i 1975. Miljødagen markeres over hele landet, og Senterpartiet har en stolt tradisjon med å markere dagen ute i kommunene. I 2023 faller 5. juni på en mandag, og kan gjerne markeres lørdag 3. juni. Da har både lokal- og fylkeslag en unik mulighet til å sette fokus på Senterpartiets miljø- og utviklingspolitikk. Mange lokallag har standsaksjon med ulike aktiviteter på miljødagen. Gi bort grantrær, plantesalg, vaffelstekning, quiz og natursti er eksempler på gode aktiviteter som aktiviserer folk og gjør standen populær. Mange lokallag informerer også om samarbeidet mellom Senterpartiets Studieforbund og Utviklingsfondet, hvor Senterpartiet er med på å støtte utviklingsprosjekter i Nepal. Miljødagen kan også markeres på andre måter, enten som et fysisk arrangement eller i sosiale medier. Senterpartiets studieforbund produserer materiell til Verdens miljødag, og distribuerer plakater, brosjyre og tipshefte til fylkes- og lokallagene. Se: www.senterpartiskolen.no

- Husk at arrangementer og lignende må markedsføres overfor med mediene i god tid.
- Planlegg kontakten med medier i god tid, og gjør invitasjonen så spennende at journalistene får lyst til å komme.
- Bruk FNs internasjonale miljødag for å synliggjøre Senterpartiets politikk, både på miljøsaker og i utviklingsspørsmål.

Sommeravslutning

Noen lokallag har god erfaring med å arrangere en sommeravslutning før ferien. Dette er en fin måte å samle medlemmene på for å motivere til valgkamp, bli kjent og drive lagbygging. På arrangementet kan de som ønsker å bidra under valgkampen skrive seg på en liste, slik at vi får oversikt over hvem som kan stå på stand eller gjøre andre ting. Her kan også en av kandidatene holde motivasjonstale til medlemmene. Hvis dere ønsker, er det fint å invitere media og spre noen godsaker. Bruk fantasien!

Hvis dere vil markere et av hovedsaksområdene, forsøk å koble til aktuelle lokale saker. Sommeravslutningen kan også være en båttur, fjelltur, grillfest eller lignende. Legg opp til et familievennlig arrangement, med leker for barna.

◆ Juli

Velgere som oppholder seg innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, og som ikke kan avgi stemme i perioden for forhåndsstemmegivning eller på valgtinget kan avgi tidligstemme fra 3. juli 9. august.

Ordinær forhåndsstemmegivningen starter 10. august i valgåret, og skal avsluttes senest fredagen før valgdagen (8. september 2023).

Se Valgportalen: www.valg.no

Juli er ferietid, men følg med i media, og svar opp eventuelle leserbrev og debatter. Møt opp på festivaler og arrangementer hvor Senterpartiet bør synes.

Husk å følge med, og oppdatere Facebook og andre sosiale medier også i ferien.

Nyt sommeren, ta en god pause – slapp av og lad batteriene!

◆ August

I august vi sette av god tid til å drive valgkamp, og det er mange arrangementer og stands som skal dekkes. Undersøk når deres lokale videregående skole skal arrangere skoledebatt og skolevalg. Hvordan kan lokallaget bidra her? Forhør dere gjerne med Senterungdommen om de trenger bistand med stand, lokale fakta og vinklinger på sakene eller andre ting. Lokalkunnskap gir ofte Senterungdommen et fortrinn i skoledebatter. Kanskje lokallaget sammen med Senterungdommen kan arrangere et åpent pizza-møte etter skoletid, for å engasjere lokal ungdom?

Valgkampåpning

Tidlig i august er det naturlig å markere starten på valgkampen. Dette er også en gyllen anledning til å fremme politiske saker fra programmet. Inviter media og medlemmene til et sted som kan knyttes til den politiske saken, og server noe godt å spise.

Snakk med folk!

Tradisjonelt har dagene i august vært fylt med stands. Det er viktig at vi er til stede på disse stedene, men det aller viktigste er at vi er ute og snakker med folk! Dette kan skje på andre måter enn bare på stand.

Snakk om politikken, og om saker i programmet. Uansett hvilke aktiviteter som er på standen: ikke glem å snakke politikk med velgerne. Det er mange gode grunner til å stemme på Senterpartiet, og dette må være hovedbudskapet.

Valgkamp i Oslo 2017. Foto: Senterpartiet

◆ September

Valgdagen for stortingsvalget er mandag 11. september 2023. I en del kommuner er det også mulig å stemme søndag 10. september.

Valgdagen nærmer seg. De siste lørdagene før valgdagen i september, bør brukes til å møte og snakke med folk. Lokallaget må ha avklart hvordan reglene er om å drive valgkamp nært opp til valgdagen. Det tar seg ikke ut hvis Senterpartiet bryter slike regler, men dere bør allikevel være frampå, hvis muligheten byr seg. Hva med en postkasse- eller løpeseddelaksjon helt innpå valgdagen? Selv om mange forhåndsstemmer, er det også en del velgere som ikke bestemmer seg før helt på slutten av valgkampen.

Valgvake

På valgnatta er det naturlig at partiet har valgvake, enten alene eller i samarbeid med andre. Her kan dere invitere medlemmer, listekandidater, media og andre. Finn et egnet sted, lag god stemning, og sett dere foran TV-en for å følge med på resultatet. Server gjerne mat og drikke, og gjør valgvaken til et hyggelig, sosialt arrangement.

Stemningen på topp! Senterpartiets valgvake 2019

Foto: Ragne B. Lysaker

Tusen takk for at du bidrar til en god valgkamp for Senterpartiet – lykke til med arbeidet!

Lenker

Senterpartiets verdigrunnlag: <https://www.senterpartiet.no/politikk/verdigrunnlag>

Senterpartiets vedtatte politikk: <https://www.senterpartiet.no/politikk/vedtatt-politikk>

Senterpartiets standpunkter: <https://www.senterpartiet.no/politikk>

Senterpartiets vedtekter og retningslinjer: <https://www.senterpartiet.no/vedtekter-og-retningslinjer/vedtekter-og-retningslinjer>

Senterpartiskolen: www.senterpartiskolen.no

Innsiden: <https://innsiden.sp.no>

Valgdirektoratet <https://valg.no/>

Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven):
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-06-28-57>

Forskrift om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgforskriften)
https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-01-02-5/KAPITTEL_10#%C2%A741a

Senterpartiskolen

Senterpartiets Studieforbund gir råd og tips til studiearbeidet, godkjenner lokale studieplaner og bistår med hjelp og materiell. Se www.senterpartiskolen.no eller ta kontakt på e-post: sps@sp.no

www.senterpartiskolen.no